

## Pääkirjoitus



Vuosituhanne loppua lähestyttäessä eurooppalaisessa politiikassa on nähtävissä kaksi hyvin erilaista piirrettä. Ensimmäinen niistä voidaan liittää ajatukseen ideologioiden ja suurten kertomusten lopusta. Katsotaan, että tällaisten kertomusten ilmentämien jakolinjojen ja yhteiskunnallisten vastakkainasettelujen poliittinen merkitys on olennaisesti vähentynyt eurooppalaisessa politiikassa. Yhteiskuntia jakavien luokkaopien ja nationalismien tilalle on astunut poliittisia identiteettejä neutraloiva talousliberalismi sekä siihen liittyvä kansainvälistymisaate ja globalisaatio. Toisaalta keski- ja Itä-Euroopan uusiin demokratioihin on syntynyt lisää jakolinjoja, joiden poliittisia vaikutuksia koetetaan kuitenkin pehmentää lännen mallia seuraten. Periaatteellisten vastakkainasettelujen kadotessa länsimaisesta politiikasta uhkaa tulla lähinnä tekniikkaa muistuttava laji. Uudet poliittiset liikkeet ovat usein yhden asian liikkeitä, eikä niillä ole yhtä kokonaisvaltaista poliittista voimaa kuin perinteisillä ideologioilla. Länsimaisella kulttuurilla on toki ulkoiset haastajansa, mutta nekin pikemminkin korostavat länsimaisten ideologioiden yhteistä perintöä kuin kasvattavat kuilua niiden välillä. Sosiologisessa keskustelussa ilmiö liitetään modernin projektin päättymiseen. Sitä seuraavassa jälkimodernissa tilassa suurten kertomusten tilalle ovat tulleet liikkuvat ja pirstaleiset identiteetit.

Jos suurten kertomusten ja vanhakantaisten luokkapohjaisten puolueiden katoaminen on yksi piirre aikamme eurooppalaisessa politiikassa, niin poliittisten liikkeiden syntyminen weberiläisten karismaattisten johtajien ympärille on toinen. Vahvan johtajan kaipuu näyttää nostavan erityisen selkeästi esiin Euroopan uusioikeistolaiset liikkeet, mutta ilmiö ei ole vieras entisille kansandemokratioillekaan. Voidaanko ideologioiden loppu määritellä karismaattisten johtajien tulevaisuudeksi? Edustaako poikkeuksellisenä pidetty ja uutta luova johtaja (ks. Kyösti Pekosen artikkeli tässä numerossa) sellaista kiinnittymistä yhteiskuntaan, jota joukkoliikkeiden systemaattisista ohjelmista ja organisaatioista etäännyntynyt ihminen hakee? Ilmiössä näyttäisi olevan kysymys ennen muuta politiikanteon tavasta. Tässä numerossa esitetään karismaattisten johtajien perustavan politiikkansa todellisuuden kuvaamiseen uudella tavalla. Uudenlainen todellisuus piirtää samalla kuvaa uudesta johtajasta tai poliittisesta liikkeestä ratkaisuna ongelmiin, joiden selvittämiseen olemassa olevat voimat ja tavat toimia eivät näytä löytävän riittäviä keinoja.

Tässä numerossa nostetaan esille myös ajatus siitä, että vuosituhanne lopun politiikantekotapojen todellinen haaste tulee yhteiskuntarakenteiden ulkopuolelta, luonnosta. Poliitikanteon perustuessa valmiiksi-saattamisen sijasta uusiin alkuihin ja sen aikajänneen ollessa vaalikauden mittainen luonnon olosuhteet tulevat huomioiduiksi huonoimalla mahdollisella tavalla ja luonnon tuhoutumista ei onnistuta pysäyttämään. »Luontosopimuksessa» näyttäisi olevan kysymys rationaalisesta ja pitkäjänteisestä suunnitelmasta, jossa pitäytyminen edellyttäisi valmistavaa ja vastuuntuntoista politiikkaa. Poliitikanteon tapaan liittyviltä vaatimuksiltaan luontosopimus sopii siis hyvin ideologioiden lopun ja karismaattisen johtajuuden outoon symbioosiin. Teknistyneessä politiikassa luonnosta tulee entistä vahvempi vastapaino maailmaa jo hallitsevalle talouden

logiikalle. Karismaattisten johtajien tulisikin tässä tilanteessa tuntee vastuunsa luonnosta ja tuoda myös luonto vahvemmin esille niissä uudenlaisissa tavoissa esittää todellisuus, joihin he perustavat asemansa.

Naantalissa 5.6.1996

TEIJA TIILIKAINEN